

دەنگىز

كۈچ كەلەم

ورەگرتنا: محمد حسن بناھى

يى بىكەت دى خوت، يى نەكەت ناخوت

دېيىشنى كۇرە جىليلەك و دەيىكا خوھ بۇون، لىكۈندەكى دېيىشنى خوجىھىد كۈندى بۇون، ئەو سى سال بۇو باب لى مرى، ج خويشىك و براوکەس و كارىيد خونە بۇون، باپى وى هەندەك زەقى و جوتەكى كا بۇھىلابۇون دەۋىيف خۇرا. كاپىد كۆپكى كەلە دلاوو ژىھاتى بۇون، كتا وان ھەنە بۇون. كۆركەنلىك شولكەرە بە حەرس بۇو ثىبابا ھەرسال بەرى خەلکى كۈندى ھەمنى تۇقنى خوھاقيتبا، ھەكەر بىيەنا وى جها نەھەت. بەھى كېزگىزى و جوتىكارىي زىرارا وان بىي دبۇو.

زېستان بۇو، دەمنى ج جوت و كىللا نەبۇو، مالل دبۇينشتى بۇون، رۇڈەكى دەيىكا وى گوتى: داوا دلى من بىن دەجىت كوشتى، كۆپكى گوتى: دايىن مادى ئەزىز لە كەم؟ ج ھارەو دراڭ دلەپ مەدا نىن كوشتى بىن بىكەپ بخوين.

مالى ئاغايى . ھەر ژىنەك ژوان ژىنتى كۆپشىدار بۇوين ژفى شەپرى .

داھەلسىتىت كافانى خەلاتكەت . ژىنەك دا دۆخىنەكى دەتى . ئىكادى دا پاكەتە تسوتىنەكى دەتى . ژىنەك دى دا شخانەكى دەتى . ئىكادى دەفتەرەك و ئىك كىسى مېقىزۇ ھەمى خەر دەكىن و پاشتى دا دەنە كافانى . خارنەكى باشىش چى دەكىن . كافان نان دخارو قەھۋى خۇفە دخار . دا گاپانى دەنە پېش كافانى و بى دل خوشى بىرى دەكىنە فە گوندى وى ... دەمىن ئىقشارى بى ئەمرى خودى دبو عەفر . ھەرقى شەقىش بارانى لى دىكرو ھېقىن وان گوندىدا داهىتە جى و جارەكە دى خوشى و شادى دەكەفته گوندى . دگەل ھانتا بارانى . جارەكادى گىزلىن خۇديار دەكىل سەرلىقىت گوندىيا و دابىتە ئەرزانى

2 - ھۆزەبانە: - ھەك سالەك باران نەھاتىيە . ئۇلغى سال ل گوندى مېرۇقەك ژناوى كورەك بىا . خۇرت و مروقىت گوندى دچوونە بىرايى ئەو مېرۇقى كۆ ژناوى كورەكى بى . دكۇتنى ھەنگ ھۆزەبانە نەدايى . چارە نىيە پېدىشى يە بەھەن . بکۇتەكى خورماو مېقىزۇ تىشىتى ھۆلچى مالى دىستاندو ئەف مروقىش دېرنە سەرگانىكى بىشى سەرمائى دا ھافىئە كانىكى پاشتى ھەنگى عەفر بەرئى عاسمانى دىگرت و بارانى لى دكىر ...

3 - نېقىزى بارانى: - دىسا بەھەلکەفتا نەھانتا بارانى . مەرۇقەكى خودى ناس و ئۇلى پەرورى دىل گوندى رابىت و چەند مەلاؤ سۇقى و خودى ناسا دكەل خۇدېت و دچنە سەرگانىكى گوندى ئۇل مېزى دى نېقىزى بارانى كەن و پاشتى دگەرىتەفە گوندى . لە دەپەمىھىن عەفر بەرئى عاسمانى دىگرىت و دىسا باران دى لىكەت

ئەمەش چەند مالكە ھۆزانەك كوبىشى ھەلکەفتىنە ھەنديي يە ...

سالەكى قەومى باران نەبارى
جوگەكىيان ئىدا بە عامىنى شارى
لە بەريان چەند بۇ كەنم بوهارى
كەنم پاوهستا وەكى دىوارى
داپى بىزىتەن مەخلوقى شارى .

باژپرده کنی ژرده خ گوندی فه، بیو حاکمی بازپری و خلامی خود رکه قتبون سهربانی به ریخوددا چان و ره خید بازپری، چافی وی ف کورکی و دهیکا وی کهفت، ئینا حاکمی گوتنه خلامی: نه ری وی هه نه مروفه لبه رکاینی هه گریدای؟ خلامی گوتنه: بەلی نه زبه نی مروفه، حاکمی گوت خلامی: هه په بیزی حاکمی تویین خاستی، کانی نه وچ بی بخته؟

خلام چوون نک کورکی و گوتنه: حاکمی تویین خاستی. کورکی گوتنه جوتی م ما ب پیقه حاکمی چ ژمنه؟ جوتی خوهلاو چوبونه نک حاکمی و گوتنه: حاکمی خوش بیت ته چ ژمنه ته نه ز هلام بەتال. ئینا حاکمی گوتنه نه وچ مروفه ته لبه رگای گریدای و جوتی بی دکهی؟ نه زبه نی پیره دهیکا منه. ئینا حاکمی گوتنه: ما توڑ خودی ناترسی؟ هه بی وختنی بی وژدان. ئینا کورکی گوتنه نه زبه نی نه و نه بیزه، نه زی حەق، نو سرهاتیا خوبو حاکمی نه گیزرا.

حاکمی گوتنه هلوه په دهیکا خوبه رده نه زدی کایه کی بونه پهیدا کام. کورکی گوتنه حاکمی خوش بیت، وختنی جوتیه کس گاینی خونادهت فه. کورک ب هیقی کرو نه چار بیو جوو دهیکا خوبه رداو قهستا کوچکا حاکمی کرو گوتنه: بومن کایه کی بینه گوتنه من ما ب پیقه، هه رسال فی دهمی من گوتنه خودکرو توف ژی دکر، دهیکا من ژی شتی ته دگوت هتا جوتنه من هیلای ب پیقه.

حاکمی خلام فری کرنے نک جوتیارا کایه کی، کەسی چ کا نه دانه فی ژبه رکو وختنی جوتی بیو. حاکم نه چار بیو گوت: پا دی هه ره فلا نه کەلی من جانه کایه کی هه نه و بکولکینی م بەردای هه تانوکه، بی کویقی بیو و هکی دهه با لی هاتی، نه گەر بشی ی هر بیو خوبینه. دلی وی کەله خوش بیو ئو سوپاسی و منهت بیو خواز حاکمی گرتن.

کورکی قهستا گەلی کرو چوو سه رکانیکی، جەنی خو نه بەنی چیکو خولبەرگای قەشارات، دەمەکنی رۇذى بەری خو دەدەتنی گاھات سەرئافی و خوبی رانا حەتا تېرئاف بیوی، هندی هینزو فەزەن د کورکی هە دارەك د کەما ستۆی گای وەراندو دەستنی خولباف بەنی وی داودا بەر دارا هەتا گا ئىخستیه

پیره دهیکا وی نه چار بیو، دلی وی کەله دچوو گوشتی، هەکەر بدلەکی و هەکەر بسەدا، گوتە کورى خودى ھلوداوا؛ کاینی جوتی بومە قەگۈزە و سەرژى بکە، دا بخوین پاشی نەزدى بۇتە کایه کی پەيداکەم، جوتی بی بکە. ئینا کورکی گوتنه: داینی دی مینم مەحتل، چ گاف دەست من ناکەن، پارەزى مە نىن ئىكىنی دى بی بکرپەن. ئینا دهیکا وی گوتنه: داوا حەتا بەهارى وەختنی جوتی خودى کەریمە کا تو سەرژى بکە دا ئەم تىرى گوشتى بخوین، تە دل پېقە نەبیت، خەما دەیکا تە. کورکی گوتنه: باشە داینی بەل نەگەر تە چ پەيدانەکىن، پاشى سوزا خودى لەن کەتىت، نەز تە لبەر گاینی دى گرېدەم شوينا گاي گوتى بته بکەم، دهیکا وی گوتنه: بلا داوا قەيدى نىنە.

کورکی بەری پابیو، کایه کنی خوف گوشت و گوشتى وی ژىڭ ژىڭ کرو خار. ئۇ کورک مال هيقى يادا خوا دى کەنكى گایه کی بوبەيدا کەت. نە رۇزەکىن، نە دوواونە سى يادا هەتا بوي بەهار، نە دەھ رۇزەك مائىن بۇ وختنی گوتى و كىلانا، ئینا کورکی گوتە دەیکا خوتە چ کا پەيدانەکىن، دا وی گوتنه: نە وەلا داوا، دى سوباهى چم سەحکەمى رۇزا پاشتردا کورکی پابیو چوون نک فى و نک وی هە وختنی گوتىه كەسى چ کا نە دان فى.

کورکی خو گرت هەتا رۇزا پاشتر دەیکا وی چ کا بۇ پەيدانەکىن، دەمەن کارىيە خەلکىن دەجىتە جوتى، نەوى لمال روپىشىتى يە چ گاف دەست ناکەن جوتى بی بکەت، ئۇ ھەر سال وی دەھ رۇزا بەری گوندیا شىقىد خوتۇف دەكىن. گەلەك تۈرەو سل بیو ئۇ تىنگىزى، ژېنى گوھى خوئىفارى گوتە دەیکا خو؛ تېرىشىقى و تېشىتى بخوسپىدى زوى دى تە لبەر گاینی دى گرېدەم و گوتى كەم. كاۋا گول دەنگى وی بوي، گەله ترساوا گوت: داوا نەزەشىم نەزا پېرم من نە و هىنزو فەزەن نىنە، نەز دى چاوا نىركىنی گاینی دى كېشىم ئۇملۇ منى ب ملى وی ۋە بىت؟! ئینا کورکی گوتى ئەفە تە بېتىت نەفيتە، پا بوجى تو دشىبائى گاي ب من بەھى سەرژىكىن، گوشتى وی بخوى؟ ئان گوشتى خوش بیو؟ سەھىدى زوى دەیکا خودا بەری خو، ئۇ نىركى دەنگانو ھەقچاپ بەدۇيىف گای فە گرېدەن چوون ناف زەقىا خونو دەیکا خوللەك گای لبەر گوتى گرېدەو جوتى بىنە كر.

کورک چوو جوتی، دهیکا وی کارید خو کرن و نه ما راوهستا .. بوبیکا وی بخوژجهنی خوژی نه لفی وئه و خولیژی را کوشان خو نه فللاکر. کچک دووسنی روزا ما بقی حالی که سیچ نه دایینی ما بررسی و هه پزو میری وی بینی سینهله کا خولیی دکته کوشان وی، ئو دبیزیت: بینی بکهت دی خوت بینی نه کهت ناخوت. روزا چاری کچک ما بررسی و گوت دا ئهزژی کارهکی بکم به لکی خارنی بدهنه مژی.

سپیدی زوی رابو خونی ڙکوشما خوریت و گوته خه سیا
خوئه ز ج بکه م؟ خه سیا وئی گوتئی ئامانکا بشودایی، ئامان
شويشتني نيفرو هندهک خارن دايی، بيهنا وي هات کچکي گوت
هه که رهوبیت ڙئه فررو ويشه ئهز دی هه می شولا که م.
هه یامهک پیفه چوو حاکمی گوت ئهز دی ڄم سه حکمه
کچا خو کا مره ما یه؟ به لی سهدا سه د نوکه کوشته چونکی ئهز
دزاتم ج کچه. حاکم چوو مالا زافایین خوبه ری خوددهتی کجا
وی یا کاروباری فرايني دکات، حاکمی که یفی خوشی لکھل کرو
هرسيارا ساخی و سلامه تیا وان کرو رونيشته خاری.
کچا وی سه رو به ری فرايني دکر، دوو پیفاز د دهست دا
بوون، دانه ف بابی خو گوتئی ها باب هويرکه، یئی بکه ت دی
خوت، یئی نه که ت ناخوت، بخودی هه که رسمی نه که ی دی مینی
برسي. نینا حاکمی پیفاز ڙئی و هرگز تون و دهست ب هويرکرنا وان
کرو دبه رپا هرزید خودکرن و دکوت چاوا کجا من هوسا بسامي
عه لاندو گومخوش، کر.

چاخی حاکمی پیغاز سپی دکن کورک فژورکهت،
به ری خوددهتی حاکمی پیغازا هویردکهت، تتمگری و گوت، کچنی
بوچی هه و پیغاز دانه فنی و سپی دکهت؛ کچکی لجه به رسفا
وی داو گوتی: هه ری ینی هاتی پیغازا سپی کهت، پا ما ته ژمیرکر
چاخی ته دکوت: «ینی بکهت خوت، ینی نه کهت ناخوت».
حاکم گلهک بزاقایی خو کهیف خوش بوبو، چوو سه ری
وی و گوتی: ته هزار جارا پیروزبیت و خیری بینی بوته یاباشه و
ژرهنگی ته یه و که سی دی نه، قه سرهک دایی لباژیری و پاره و
درافری دانی و نه هیلا نیتدی جوتی بکهت و لگل خو برنه
باژیری و روئیشتہ خاری.

(۱) نهف سرهاتیه ڙزارده فن مجیدی محمد طاهری بنافی نقیسی یه ین
نوکه خوچمی کوندی له زهکا لفڑا سیمپلی پ.

عه ردی و شویتکا خوفه کرو کره ستوى و پرلبه رکایی دی گرید او
جوت پی کر حه تا نیثاری گایی خوهسا جوت خوش کر ژ گایی
دی چیتر.

روژا پاشتر، حاکم و خولام ده رکه فتنه فه سه ربانی، به ری
خود دهنی ئه و مروفی جوتی دکه ت و کاین برى و باشی عه ملاندی
جوتی، جاره کا دی خولام فریکر ددویفرا، چاخن خولام
که مه شتیه نك و گوتی کورکی گوت؛ وە جامی حاکمی شوله ژ
منه؟ ناهیلیت جوتی خوبکەم.

خولام و کورک چون فه نك حاكمي، حاكمي گوتني: ته کا
بو خو ئينا؟ گوتني بەلى ئازبەنى من ئىناۋە شە ئەزى
جوتىپى دىكەم. حاكم ژى ما حىيەت گرتى، دەلى خۇدا گوت چاوا
نەف جانە كايى كويىقى و مەرۆف نەدىتىن هو بساناھى گرت و
كەھى كىر؟!

حاکمی هزرکرو بُو خوگوت : بخودی هه که رئنه هه کجا من
نه عله لینیت که س نه شیت ج لی بکت ، نه و کجا نه و هه می هه
مه تا نهه نه دره رکه فتی و وی بخونان نه خاری ، هه می ده ما
خدمات نان و گرارالبه رده فی دگنن دا بخوت ، که س نه شیت ج لی
بکت و بعه لینیت . بخودی هه ما بُو فی مروفی یا باشه . هه کار
هر که سی بیت دی لی بیت به لا :

ئىنا حاكمى گوته كۈپكى : وەرە دەستى من، م كەخۇدا
تە. كۈپكى گوتى : حاكمى خوش بىت، ئەۋۇزمن زىيەدە، توحاكمى
ئۇ ئەز ئەف بەلنكازە، من نان نىنە بخوم ژ من زىيەدە. ئىنا
حاكمى گوتى : وەرە دەستى من، م داتە بخودى يازھەزى تەبە و
كەسەكى دى نە. كۈرۈچۈ دەستى وى و كچا وى بخۇزى
قەبۈللىك، حاكمى هەروى كافى مەلايەك و دووفەقە ئىنان ولى
مارەكىرۇ بۇ قە گوهاست و كەداوهەت و شاهى.

هه روه کي د پيشيني دا مه گوتی کوبک کله کي رينجبهه بيو، بيهن نه گرت هه فتبيا وی خلاس ببيت سپيدی زوي کاري خوکرو چوو جوتی، لکه ل چونی سينهله کا تزي خولي کره کوشنا ژنا خو، نو گوته ده يكا خو: لايي لفني مالي بکهات دې خوت بې نه کهات ناخوت!! نو گوتی نه ز هر بې بېرى نو گهمه، تو تسته کي بدهې بې بې نه و کاره کي بکه ن پاشي نه ز دزانم دې چ کم.